

Gwybodaeth ar gyfer swyddogion Llywodraeth Cymru: ymateb i gais gan Bwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg, Chwaraeon a Chysylltiadau Rhyngwladol y Senedd am ragor o wybodaeth am effaith cyllideb 2024-25 ar y Gymraeg yn y sector ôl- 16

1. Cefndir

Ym mis Chwefror 2024, yn dilyn sesiwn graffu gyda Gweinidog y Gymraeg ac Addysg, cyhoeddodd y Pwyllgor Diwylliant adroddiad: [Craffu ar Gyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru ar gyfer 2024-25](#).

Mae argymhelliad 4 yr adroddiad gan y Pwyllgor i'r Llywodraeth yn nodi:

Argymhelliad 4. Dylai Llywodraeth Cymru, fel rhan o ymarfer i gasglu gwybodaeth am effaith toriadau cyllideb ar dargedau Cymraeg 2050, ddarparu asesiad o effaith bosibl penderfyniadau cyllido ar nifer y dysgwyr sy'n gallu cael mynediad at ddarpariaeth ôl-16 y Gymraeg, ac yn benodol, prentisiaethau

Mae swyddogion Llywodraeth Cymru wedi gofyn i'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol ddarparu gwybodaeth i'w cynorthwyo nhw wrth ymateb i argymhelliad y Pwyllgor.

Ers derbyn y cais hwn gan swyddogion, mae'r Coleg wedi derbyn gwahoddiad gan Glerc y Pwyllgor Diwylliant i gyflwyno tystiolaeth lafar ar yr un pwnc ar 17 Ebrill 2024 ac mae'r Coleg wedi derbyn y gwahoddiad.

2. Effaith cyllideb 2024-25 y Llywodraeth ar waith y Coleg yn y sector ôl-16

[Mewn llythyr gan Weinidog y Gymraeg ac Addysg, Jeremy Miles AS, i Gadeirydd Pwyllgor Plant y Senedd, Jayne Bryant AS](#), ym mis Rhagfyr 2022 (tud 38-39)

cadarnhaodd y Llywodraeth, yn unol â'r hyn a gytunwyd gyda Phlaid Cymru, trwy'r Cytundeb Cydweithio, y byddai'r Coleg yn derbyn cynnydd i'w gyllideb dros gyfnod o dair blynedd (2022-23, 2023-24 a 2024-25). Croesawyd y cynnydd gan y Coleg, a hefyd y sicrwydd o gyllideb dros dair blynedd, gan bod hyn yn galluogi'r Coleg i gynllunio twf y Gymraeg yn y sector ôl-16 mewn modd cynaliadwy.

Roedd yr arian ychwanegol i'r Coleg dros dair blynedd yn bennaf ar gyfer ymestyn a chynnal darpariaeth Gymraeg a dwyieithog newydd yn y sectorau addysg bellach a phrentisiaethau. Mae'r rhain yn sectorau sydd mawr angen eu datblygu fel a nodir mewn adroddiad diweddar gan Gomisiynydd y Gymraeg, [Addysg ôl-orfodol a'r Gymraeg: llais y dysgwyr](#), ac yn gwbl allweddol i Strategaeth Cymraeg 2050 y Llywodraeth.

Derbyniodd y Coleg y cynnydd disgwylidig ar gyfer 2022-23 a 2023-24. Caniataodd hyn i'r Coleg fuddsoddi yn y prosiectau canlynol:

Prentisiaethau

- Darparwyd cyllid i ddarparwyr prentisiaethau i benodi 21 o aseswyr yn y meysydd Busnes, Iechyd a Gofal, Gofal Plant, Diwydiannau Creadigol a Lletygarwch.
- Cefnogwyd is-adeiledd prentisiaethau yn ACT a hefyd yng Ngholeg Castell-Nedd Port-Talbot.
- Darparwyd grantiau Hybu a Hyrwyddo i'r darparwyr prentisiaethau a rhoddwyd nawdd ar gyfer sefydlu gwobr am y Gymraeg i brentisiaid.

Addysg bellach

- Darparwyd cyllid i gefnogi 62 o ymarferwyr a thiwtoriaid o fewn y meysydd Iechyd a Gofal, Gofal Plant, Chwaraeon, Amaeth, Busnes a Diwydiannau Creadigol.
- Darparwyd grantiau Hybu a Hyrwyddo i'r Colegau a rhoddwyd nawdd ar gyfer sefydlu gwobr am y Gymraeg i ddysgwyr.

Y Gweithlu Addysg

- Darparwyd cyllid i Goleg Gwyr a Choleg Caerdydd a'r Fro i ddatblygu Prosiect Cymorth Addysgwyr. Bydd adroddiad diwedd prosiect ar gael cyn hir.

Roedd y Gyllideb Ddrafft a gyhoeddwyd ar 19 Rhagfyr ar gyfer blwyddyn ariannol 2024-25 yn nodi na fyddai'r Coleg yn derbyn y cynnydd a ragwelwyd, sef £840,000, ar gyfer trydedd blwyddyn y Cytundeb Cydweithio. Cadarnhawyd hyn gan Weinidog y Gymraeg ac Addysg mewn sesiwn graffu gyda Phwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg, Chwaraeon a Chysylltiadau Rhyngwladol y Senedd ym mis Ionawr 2024 wrth iddo nodi mai cyllideb fflat y byddai'r Coleg yn ei dderbyn yn 2024-25.

Mae cyllideb fflat i'r Coleg ar gyfer 2024-25 yn galluogi'r Coleg i barhau i gefnogi'r prosiectau a amlinellwyd uwchlaw ac mae hynny i'w groesawu.

Ond, o ganlyniad i beidio derbyn y cynnydd disgwylidig o £840,000 ychwanegol yn 2024-25, bydd gweithgareddau y bwriadwyd eu cynnal a'u cefnogi yn ystod 2024-25 ddim mwyach yn digwydd. Mae rhain yn cynnwys:

- Ni fydd modd ehangu ar ddarpariaeth Gymraeg a dwyieithog yn y meysydd blaenoriaeth Iechyd a Gofal, a Gofal Plant, ble mae prinder sylweddol o weithwyr dwyieithog.
- Ni fydd modd datblygu darpariaeth Adeiladwaith ym mhob coleg addysg bellach fel a gynlluniwyd.
- Ni fydd modd i'r Coleg fuddsoddi ymhellach i benodi aseswyr prentisiaethau ac o ganlyniad ni fydd y ddarpariaeth yn ymestyn tu hwnt i'r nifer fach o feysydd sydd eisoes yn derbyn cefnogaeth.
- Ni fydd modd i'r Coleg gynnal cynhadledd cenedlaethol eleni ar gyfer staff yn y sectorau addysg bellach a phrentisiaethau.

Fel a nodir yn y tabl islaw, mae'r data a gyhoeddwyd gan y Llywodraeth yn eu hadroddiadau blynyddol Cymraeg 2050 yn dangos cynnydd addawol yn y gweithgareddau dysgu gydag elfen o Gymraeg ers i'r Coleg dderbyn cyfrifoldeb dros y sector ôl-16 yn 2018.

Tabl 1 – Gweithgareddau dysgu gydag o leiaf elfen o Gymraeg

Blwyddyn	Addysg bellach	Dysgu yn y gweithle
2017/18	9.6%	13.4%
2018/19	11.9%	15.4%
2019/20	11.8%	14.6%
2020/21	14.7%	20.8%
2021/22	18.2%	25.3%

Ffynhonnell: <https://www.llyw.cymru/cymraeg-2050-adroddiadau-blynyddol>

Tra bod peidio derbyn y gyllideb ddisgwyliedig ychwanegol o £840,000 yn 2024-25 yn destun pryder, mae'r ffaith i'r Llywodraeth a Phlaid Cymru gyhoeddi [papur ar wefan y Llywodraeth](#) sy'n nodi bwriad i ail-broffilio'r cyllid i'r Coleg ym mlwyddyn ariannol 2025-26 yn rhywfaint o gysur y bydd modd ail-gychwyn ar y gwaith o ymestyn darpariaeth bryd hynny. Byddai oedi o fwy na 12 mis yn risg sylweddol i lwyddiant a momentwm y Cynllun Gweithredu a gallu'r Coleg i weld cynnydd pellach yn y sector ôl-16.

3. Nodyn ar ddata ôl-16

Mae sefyllfa data addysg ôl-16 yn heriol dros ben gan bod darparwyr ar hyn o bryd yn cyflwyno data mewn dulliau anghyson. Tra bod rhai yn mesur canran eu prentisiaid a dysgwyr sy'n dilyn rhywfaint o ddarpariaeth Gymraeg a dwyieithog, mae eraill yn nodi nifer y gweithgareddau dysgu, mae eraill yn nodi'r fframweithiau ac eraill yn cofnodi ffigur ar gyfer y prentisiaid/dysgwyr. Mae hefyd anghysondeb ynghylch cofnodi gallu sgiliau iaith prentisiaid a dysgwyr Addysg Bellach gan mai'r dysgwyr eu hunain sy'n nodi hyn a cheir tuedd i amcangyfrif eu sgiliau'n rhy isel.

Cyhoeddwyd y [Cynllun Gweithredu Addysg Bellach a Phrentisiaethau Cymraeg](#) yn mis Ionawr 2019. Wrth i'r Coleg adolygu'r cynllun dros y misoedd nesaf, ac wrth i ni fynd ati i gyflwyno cyngor i'r Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil newydd ar eu dyletswyddau yn ymwneud â'r Gymraeg yn sgil ein dynodiad gan Weinidogion Cymru i gynghori'r Comisiwn, bydd y Coleg yn datblygu argymhellion cadarn ar sut i wella ansawdd y data a gesglir yn y maes.

Am ragor o wybodaeth cysylltwch â Chyfarwyddwr Polisi, Cyfathrebu ac Ymgysylltu'r Coleg, Gwenllian Griffiths ar g.griffiths@colegcymraeg.ac.uk.